

REFORMY 2003 – Prieskum verejnej mienky INEKO

Hlavným bodom prebiehajúcich diskusií o reforme vysokého školstva i zdravotníctva je hľadanie optimálneho systému ich financovania. V zásade existujú dve možnosti: platby používateľmi (školné, respektíve poplatky za ošetrovanie, lieky a podobne) alebo platby celou spoločnosťou (pracujúcimi) formou všeobecného zdanenia. Čím bude teda napríklad školné pre vysokoškolákov nižšie, tým viac budú musieť prispieť pracujúci platením daní, a naopak.

INEKO preto cez reprezentatívny prieskum verejnej mienky zisťovalo, aký model financovania preferujú slovenskí občania. Prieskum uskutočnila agentúra MVK od 29.10. do 5.11.2002 na vzorke 1.167 respondentov.

Z výsledkov (pozri grafy v prílohe) vyplýva, že približne 70% obyvateľov si **nevedomuje nutnosť výberu** jednej z dvoch možností financovania: samotnými používateľmi služieb alebo celou spoločnosťou. Alternatívnym vysvetlením je, že občania nutnosť toho kompromisu chápú, ale **nemajú realistickú predstavu nákladnosti** systémov školstva a zdravotníctva. Ďalšou možnosťou je existencia **falošnej solidarity** občanov typu „zdravotníctvo a vysoké školy nech sú bezplatné pre každého, ale ja za to platiť nechcem.“

Príčinou takéhoto vnímania môže byť dlhodobá skúsenosť života krajiny na dlh, a to nielen pred rokom 1989, ale aj po ňom (zahraničné pôžičky, plávanie rozpočtu privatizačnými príjmami). Všetky vysvetlenia ale vedú k rovnakému výsledku: nesúladu medzi vysokými očakávaniami a reálnym fungovaním zdravotníctva či vysokého školstva u nás. Akékoľvek reformy teda automaticky narážajú na veľkú mieru odporu u obyvateľstva.

Podľa prieskumu 82% občanov zastáva názor, že vysokoškoláci by mali platiť menšiu časť nákladov na štúdium, alebo vôbec nič. Avšak len približne tretina ľudí pripúšťa, že pracujúci budú tým pádom platiť v daniach sumy, ktoré by pokrývali aspoň polovicu súčasných nákladov na vysoké štúdium.

Podobne až 94% si myslí, že za zdravotnícke služby a starostlivosť by mali občania platiť len menšiu časť nákladov alebo vôbec nič, no len asi štvrtina súhlasí, aby pracujúci pokrývali aspoň polovicu celkových nákladov na zdravotníctvo daňami.

Extrémnym prípadom je takmer 9% občanov, ktorí nepripúšťajú žiadne platenie školného ani poplatkov za zdravotnícke služby a zároveň odmietajú, aby pracujúci platili akékoľvek dane na obe sféry. Ide v nadpriemernej miere o ľudí so základným vzdelaním, podpriemerným príjmom a dôchodcov. Takmer 15% občanov odmieta zároveň oba zdroje financovania pri školstve (žiadne školné, žiadne dane), kým 19% má podobne nekonzistentný názor na financovanie zdravotníctva (bezplatné zdravotníctvo pre používateľov, žiadne dane).

Kto podporuje priame platby za služby? Školné pokrývajúce celé náklady študentov podporujú vo zvýšenej miere muži, ľudia so základným vzdelaním, nezamestnaní, robotníci, ale aj živnostníci a odborní pracovníci. Za plné úhrady v zdravotníctve pacientmi sú skôr tí „zdravší“: mladší, muži, vysokoškoláci, ľudia s vyšším príjmom,

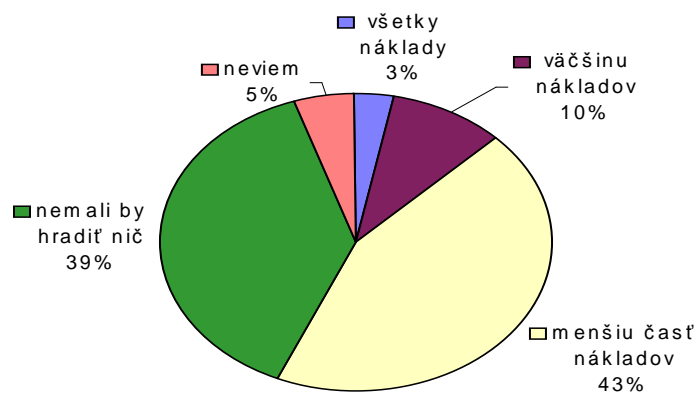
podnikatelia a odborní pracovníci. Naopak za úplné hradenie vysokoškolského štúdia či zdravotníckej starostlivosti daňami v dostatočnej miere sú skôr študenti, ľudia s vysokoškolským vzdelaním a vyšším vzdelaním, odborní pracovníci ale aj robotníci.

Pri získavaní podpory pre reformu sú zaujímavé skupiny ľudí, ktorí sa sami hlásia k neznalosti o nutnej výške daní pre financovanie vysokého školstva či zdravotníctva (odpoveď „neviem“). Je ich 15% všetkých pri školstve a 19% pri zdravotníctve. Ide vo zvýšenej miere o ženy, dôchodcov, ľudí so základným vzdelaním, živnostníkov, ľudí s nižším príjmom a tých bývajúcich v mestách od 10-100 tisíc obyvateľov, najmä zo stredného Slovenska.

Príloha: Výsledky prieskumu verejnej mienky INEKO

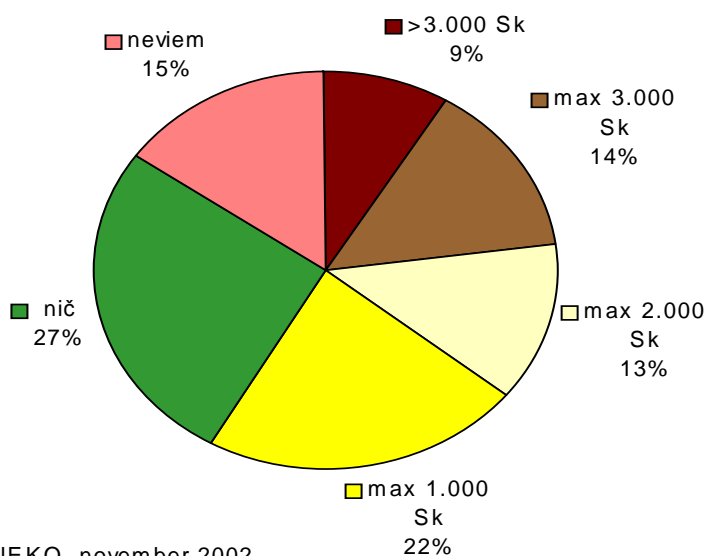
P.S. Celkové odhadované výdavky na zdravotníctvo (vrátane vytvorených dlhov) v roku 2002 predstavovali 75 mld Sk, teda v priemere okolo 35.000Sk ročne na jedného pracujúceho. Celkové štátne výdavky na vysoké školstvo v roku 2001 (novšie nie sú dostupné) predstavovali 6,4 mld Sk, teda v priemere okolo 3.000Sk ročne na jedného pracujúceho.

Akú časť nákladov by si mali, podľa Vás, hradiť z vlastných prostriedkov študenti za vysokoškolské vzdelanie?

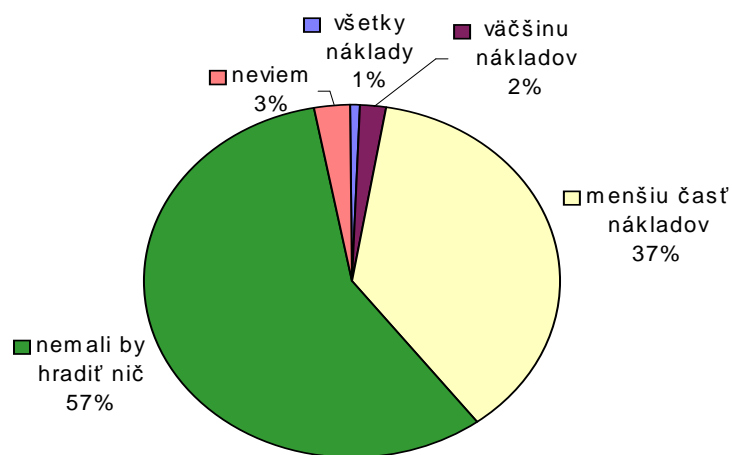
Zdroj: INEKO, november 2002

Koľko by, podľa Vás, mal ročne v priemere prispievať každý pracujúci na daniach a odvodoch nato, aby mohlo byť vysokoškolské vzdelanie pre záujemcov bezplatné?

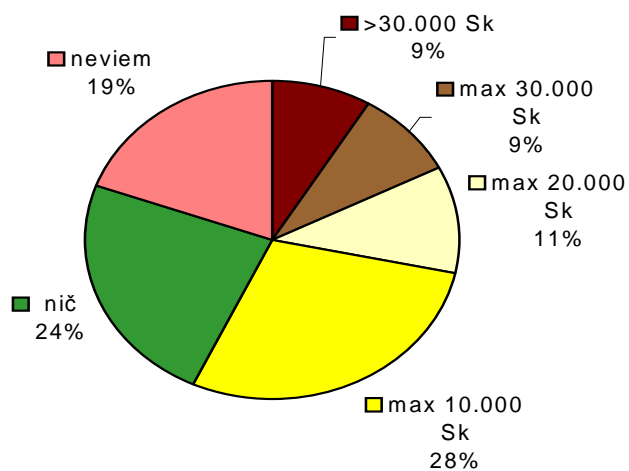
Zdroj: INEKO, november 2002

Akú časť nákladov by si mali, podľa Vás, hradiť z vlastných prostriedkov sami občania za zdravotnícke služby a starostlivosť?

Zdroj: INEKO, november 2002

Koľko by, podľa Vás, mal ročne v priemere prispievať každý pracujúci na daniach a odvodoch nato, aby mohlo byť zdravotníctvo pre všetkých bezplatné?

Zdroj: INEKO, november 2002